

Hon vågar att komma nära med hjälp av kameran. Nu möter du henne en gång i månaden i NWT:s Helg. Filmaren Sara Broos hittar inspiration i Berlin men hjärtat och livet finns i Fryksdalen.

Olika verkligheter

Sydafrika. Kapstaden. Tvåra kast mellan olika verkligheter. Den unga taxichauffören från Rwanda har studerat kemi i Finland. Han saknar sitt hemland och kom till Kapstaden 1992 mitt under inbördeskriget och det brutala folkmordet. Jag vågar inte fråga mer om hans historia. Kan bara ana vilka hemskheter han upplevt. Jag undrar om han kan resa hem ibland och besöka sin familj, de som fortfarande är i livet. Han svarar att bussen tar fem dagar och han inte har råd att flyga så det händer inte så ofta.

Jag spenderar en vecka strax utanför Kapstaden i St James, Kalk Bay. Går upp sex varje morgon till soluppgången över havet, varvar arbete med lite semester. Tar en morgonkaffe på terrassen i det vackra stenhuset på Quarterdeck Road, med panoramautsikt över havet och False Bay. Kök med bänkskiva i svart marmor och smakfullt inrett i jordfärger. Jag tar en promenad nerför den breda stentrappan, omgiven av palmer och blomsterprakt. Går över järnvägen ner till havet och tidvattenpoolen, simmar i Indiska Oceanens turkosa vatten. Duscha kan man knappast göra på grund av vattenbristen och om det händer måste duschvattnet sparas i en hink för att använda till spolning i toaletten.

Det råder vattenbrist i hela Sydafrika, främst västra kapprovinsen. Alla måste hjälpas för att inte slösa på det värdefulla

I den sydafrikanska staden East London har Talita van der Heever dragit i gång en kampanj som syftar till att samla in och donera vatten till behövande i Kapstaden. Sydafrikas näst största stad är hårt drabbad av torka och snart kan vattnet ta slut.

FOTO: TALITA VAN DER HEEVER/TT

vattnet. Överallt hänger skyltar med uppmaningar, "Varje droppe räknas". Man uppmanas att inte spola i onödan och ovanför varje toalett hänger lappar; "If it's yellow, let it mellow. If it's brown, flush it down". På de flesta institutioner, museer och restauranger är vattnet avstängt och ersatt av desinfektionsmedel. Ransonen är begränsad till 50 liter per dag. Det räcker till en tvätt med tvättmaskin. Poolerna på hotellen är avstängda. Det har inte regnat ordentligt på tre år. Vattnet kan komma att stängas av helt redan i april. Sen hoppas man på en regnig vinter. Men med vädret kan man aldrig veta...

Jag arbetar några timmar på ett café med samma estetik som återfinns i Berlin, New York, Warszawa, Paris; slitet trägolv i fiskbensmönster, betong, industriellt med dimmade stora lampor med varmt ljus, blommor i små vaser, lite rost, lite vitt kakel med svart fog. Americano och Frappuccino med mandelmjolk. Kalk Bay ligger vid foten av Table Mountain med vandringsleder och utsiktsplatser.

Tre kilometer österut ligger surfparadiset Muizenberg med vita sandstränder och ett pärlband av restauranger och caféer med veganskt och ekologiskt utbud. På cafét sitter uteslutande vita turister, med solbrända axlar; unga med sina laptops och cappuccinos och äldre som efter pensionen köpt hus och flyttat hit perma-

nent. De vackra vandringslederna uppför berget är det ingen som tar längre. För en vecka sedan blev en man mördad och rånad och i januari blev en grupp på fjorton turister rånade och knivskurna.

I Kapstaden pågår samma utveckling som i flera andra mångkulturella metropoler världen över.

Rika, mestadels vita flyttar in och "rensar upp" i områden som ofta är gamla arbetarstadsdelar, övertar de gamla fabrikslokaler och rustar upp. Området Woodstock i Kapstaden jämförs med Neukölln i Berlin och Brooklyn i New York. Konstnärerna och de kreativa kommer ofta först, sen kommer företagen, hyrorna går upp, lokalbefolkningen som inte har råd att bo kvar tvingas flytta ut.

Gentrifieringsprocessen sker överallt och är inte något nytt. Men just i Kapstaden får det en ytterligare dimension och påminner skrämmande mycket om tvångsflyttningarna som skedde under apartheid. Skillnaderna mellan fattiga och rika är avgrunds djupa och det apartheid-system som avskaffades 1994 känns kusligt närvarande.

På gatan utanför ligger de hemlösa och i Kapstadens utkanter breder kåkstäderna med sina nummerade plåtskjul ut sig. Min vän berättar hur hon förändrat sitt tänkande. Hur hon i Sverige kunde slänga mat, men efter en tid i Sydafrika när fattigdomen är så påtaglig går ingenting till spillo. Hon är gift med en svart man och berättar

hur han flera gånger då han gått genom rummet på en restaurang misstagits som personal. Eftersom det uteslutande är svarta som serverar och servar och vita som blir upppassade. Parkeringsvakten Joe, en svart man i femtioårsåldern som för 50 rand, ca 30 svenska kronor vaktar hyrbilen, ler brett sitt tandlösa leende och tackar för vänligheten och att han behandlats med respekt. "Tänk om alla var så trevliga, det händer inte ofta", säger han. De flesta ser honom bara som en upppassare och tittar honom knappt i ögonen säger han.

Jag lämnar Sydafrika med blandade känslor; en slags skam över mitt privilegierade liv, en enlig våra mått mätt billig flygresor som ändå motsvarar tre månadslöner för plantagearbetarna som uteslutande är svarta (1 500 svenska kronor i månaden), och som påverkar klimatet negativt. Och ständiga moraliska dilemman. Läser reklamannonserna från flygbolaget när jag landar på Arlanda; "How can you change the world if you haven't seen it?"

Och inför vattenbristen är vi alla lika; rika som fattiga. Om vattnet tar helt slut kommer ingen undan. Om mänskligheten utrotas på grund av klimatförändringarna lever jorden ändå vidare.

Och det är vackert att se hur alla förenas och hjälps åt under torkan. Kanske just på grund av att konsekvenserna är så konkreta. Det är svårare att försöka förändra något på lång sikt. Men varje litet steg räknas.

Sara Broos
sara.broos@nwt.se

